

OSLO TINGRETT

KJENNELSE

Avsagt: 26.06.2015 i Oslo tingrett
Saksnr.: 15-095059ENE-OTIR/05
Dommer: tingrettsdommer Åsne Julsrud
Saken gjelder: Spørsmål om opprettholdelse av beslag jf. straffeprosessloven § 204

Politiets sikkerhetstjeneste

Politiadvokat Per Niklas Hafsmoe

mot

Ulrik Rolfsen

Advokat Kim Gerds

KJENNELSE

Saken gjelder

Saken gjelder hvorvidt retten opprettholder beslag foretatt av PST hjemme hos filmskaperen Ulrik Rolfsen.

Sakens bakgrunn

██████████ ██████████, er siktet for overtredelse av straffeloven § 147 d jf. straffeloven § 49, se siktelse i dok 07,04. ██████████ ble pågrepet på Landvetter flyplass den 8. juni 2015 i det han var i ferd med å reise til Syria. Han sitter nå i varetekt. I tillegg er flere personer under etterforskning, mistenkt for å rekruttere medlemmer til terrororganisasjon, jf. straffeloven § 147 d.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) tok den 9. juni 2015 beslag i materiale lagret i elektroniske lagringsmidler hjemme hos dokumentarfilmskaperen Ulrik Imtiaz Rolfsen. Han har over lengre tid arbeidet med en dokumentarfilm om det islamistiske miljøet i Norge.

PST tok kopi av materialet. Rolfsen har dermed fortsatt materialet hos seg. Beslaget i form av minnepinner og en harddisk, ble forseglet og oversendt til retten. Det er derfor ikke gjennomgått av PST. Det retten skal ta stilling til nå er om hele eller deler av beslaget skal opprettholdes og overleveres PST.

PST har den 9. juni 2015 bedt om rettens kjennelse for opprettholdelse av beslaget jf. straffeprosessloven § 205. Rolfsen har ved advokat Kim Gerdts motsatt seg beslaget, og kom med merknader til begjæringen den 23. juni 2015. Retten tok deretter saken opp til vurdering.

Det var noe uklart ut fra sakens dokumenter hvor mye materiale som faktisk ble beslaglagt hjemme hos Rolfsen. Retten innkalte til et kort rettsmøte den 25. juni 2015 for å avklare omfanget av materialet. Det var ikke begjært muntlige forhandlinger fra noen av partene, slik at behandlingen for øvrig var skriftlig.

Sakens dokumenter er klausulerte. Når retten i det følgende henviser til dokumentnummer i saken, så vil ikke det konkrete innholdet refereres.

Partene har i hovedsak ment

PST har for det første anført at Rolfsen ikke tilhører den persongruppen som har anledning til å nekte å forklare seg etter straffeprosessloven § 125. Siden massemedias

kildevern også er beskyttet av EMK art 10, må i så fall straffeprosessloven § 125 tredje ledd brukes analogisk.

For det andre har de vist til at det er tale om materiale fra kjente kilder. Dersom det skulle være noen kilder som foreløpig er anonyme må retten vurdere om det kan tas beslag i også dette materialet etter § 125 tredje ledd. Retten bør eventuelt gå i gjennom materialet for å undersøke om noen av kildene er ukjente for PST, for eventuelt å differensiere rettens vurdering mellom kjente og ukjente kilder.

Uansett mener PST at unntaket i straffeprosessloven § 125 tredje ledd får anvendelse, slik at hensynet til oppklaring av denne saken må veie tyngre enn pressens kildevern.

Rolfson har ved advokat Kim Gerdts motsatt seg beslaget. Det er anført at Rolfson er i den personkretsen som kan nekte å forklare seg om sine kilder etter straffeprosessloven § 125.

Videre har Rolfson vist til at etter internasjonal rett nyter både kilder som er kjente og hittil ukjente kilder et vern. Dette gjelder også til en viss grad upublisert materiale.

Uansett mener han at kildevernet i en konkret vurdering etter § 125 tredje ledd må veie tyngre enn hensynet til en oppklaring av saken. Det vises til at PST har andre bevis i saken, slik at disse bevisene ikke kan være avgjørende. Det er også vist til forbudet mot selvinkriminering.

Rolfson lagt ned påstand om saksomkostninger.

Rettslige utgangspunkter

For å kunne ta beslag må det foreligge skjellig grunn til mistanke om at en straffbar handling er begått, se Rt 1998 side 1839. Da kan det etter straffeprosessloven § 203 tas beslag i det som antas ha betydning som bevis.

Etter § 204 kan det likevel ikke tas beslag i dokumenter eller annet hvis innhold et vitne kan nekte å forklare seg om etter reglene om taushetsplikt i §§ 117-121 og §§ 124-125. Dersom et vitne i et slikt tilfelle skal forklare seg, er dette kun etter pålegg fra retten.

For denne saken er det straffeprosessloven § 125 om pressens kildevern som er relevant. I den utstrekning det etter § 125 likevel kan pålegges slik vitneplikt som nevnt, gjelder dette tilsvarende for adgangen til beslag.

Straffeprosessloven § 125 gjelder en redaktørs eller en journalists rett til å holde hemmelig en kilde til informasjon. Straffeprosessloven § 125 lyder:

Redaktøren av et trykt skrift kan nekte å svare på spørsmål om hvem som er forfatter til en artikkel eller melding i skriftet eller kilde for opplysninger i det. Det samme

gjelder spørsmål om hvem som er kilde for andre opplysninger som er betrodd redaktøren til bruk i hans virksomhet. [...]

Når vektige samfunnsinteresser tilsier at opplysningen gis og den er av vesentlig betydning for sakens oppklaring, kan retten etter en samlet vurdering likevel pålegge vitnet å oppgi navnet. Dersom forfatteren eller kilden har avdekket forhold som det var av samfunnsmessig betydning å få gjort kjent, kan vitnet bare når det finnes særlig påkrevd pålegges å oppgi navnet. [...]

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder tilsvarende for kringkastingssjef og for medarbeidere i kringkasting eller annen medievirksomhet som i hovedtrekk har samme formål som aviser og kringkasting.

Kildevernet har en sterk beskyttelse etter både norsk og internasjonal rett, se Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) art 10, Grunnloven § 100 og straffeprosessloven § 125. Pressens arbeid som en vakthund for ytringsfriheten og den offentlige debatt, regnes for sentralt i ethvert demokratisk samfunn. Dersom en journalist må oppgi sine kilder, vil dette få en del mennesker til å avstå fra å oppgi informasjon til journalister. Det vil da ha en "chilling effect", eller dempende effekt, på ytringsfriheten, se avgjørelsen fra EMD Goodwin v. the United Kingdom fra 1996.

Det er altså identiteten til journalisters kilder, som er kjernen i kildevernet. Materiale som kan avsløre kildens identitet er derfor også beskyttet, se Rt. 1995 side 1166.

Unntaksvis kan retten likevel pålegge en journalist å avdekke hvem kilden er, jf. straffeprosessloven § 125 tredje ledd. Det er strenge vilkår for at en domstol skal kunne pålegge en redaktør eller journalist å avdekke sine kilder.

Om det gjelder allerede kjente kilder, kan en journalist som hovedregel ikke nekte å forklare seg. Informasjonen som kilden har bidratt til å avdekke, er ikke beskyttet. I en slik situasjon, er det innholdet av informasjonen, ikke kildene, som er det relevante for journalistens vitnemål. En journalist har i så fall i vitneplikt på vanlig måte.

Dersom retten kommer til at det er tale om kjente kilder, er det et spørsmål om upublisert materiale har et vern mot beslag fra politiet. Dette har vært hevdet fra pressehold på et prinsipielt grunnlag. Advokat Gerdts har anført at dette er en del av kildevernet.

I fall det er tale om materiale som har ett visst vern, enten fordi det kan være anonyme eller hittil ukjente kilder, eller om upublisert materiale har et visst vern, må retten se om den likevel skal godkjenne beslaget etter reglene om å pålegge vitneplikt. Dersom det ville ha vært vitneplikt, kan retten beslutte at materialet utleveres til PST.

Dersom retten kommer til at det er uklart om dette er materiale som kan være omfattet av beslagsforbudet etter straffeprosessloven § 204 første ledd, har Høyesterett uttalt at det er lovens system at retten skal gjennomgå materialet, se Rt 2013 side 968. Dette kan være for eksempel om det er foretatt intervjuer med personer som ikke har noen med saken som etterforskes å gjøre. PST har lagt til rette for at retten kan se igjennom materialet for å foreta en sortering, for bedre å kunne skille ut de deler av beslaget som kommer fra kjente kilder og eventuelle andre kilder. Under rettsmøtet den 25. juni 2015, ble det imidlertid avklart hvilket tidsrom opptakene gjaldt, slik at retten ikke ser behov for å gå igjennom materialet. Dette vil retten komme tilbake til under spørsmål om mulige andre ukjente eller anonyme kilder. En gjennomgang av materialet hadde for øvrig i betydelig grad forsinket arbeidet, og i denne type saker vil tidsmomentet kunne ha betydning.

Dersom unntaket i straffeprosessloven § 125 tredje ledd kommer til anvendelse, er imidlertid materialet ikke unntatt beslagsforbud og beslaget opprettholdes. I så fall skal retten ikke foreta en relevansvurdering etter straffeprosessloven § 203 av innholdet. Dette overlates i et slikt tilfelle til PST.

Retten vurdering

Betydning som bevis

Det beslaglagte materialet, som inneholder blant annet et intervju med Andreassen, antas å ha betydning som bevis i saken, jf. straffeprosessloven § 203. Videre vises det til at det beslaglagte materiale antas å ha betydning som bevis i etterforskning mot andre som er mistenkt for å rekruttere medlemmer til terrororganisasjon, jf. straffeloven § 147 d, se særlig dok 04,04 side 4 og 7 og 9, samt dok 02,02.

Personkretsen som kan påberope seg straffeprosessloven § 125

PST har anført at en dokumentarfilmskaper som Rolfsen, normalt faller utenfor den personkrets som kan nekte å forklare seg etter straffeprosessloven § 125. Rolfsen har vist til Rt 1992 side 39. To forfattere av en dokumentarbok ble fritatt for forklaringsplikt etter straffeprosessloven § 125. Boken omhandlet det politiske nettverk en møbelhandler fra Jessheim hadde bygget opp. Selv om Høyesterett kom til at bøker i alminnelighet ikke falt inn under begrepet "trykt skrift", pekte de på at "[d]et er pressens funksjoner som skal vernes gjennom kildevernet og anonymitetsretten." Videre pekte de på at:

Det er etter min mening pressens arbeidsform med blant annet henvendelser fra publikum som det er særlig viktig å beskytte, og det løpende arbeid som pågår i de ulike aviser (og kringkasting) med samfunnskritisk journalistikk. For personer som har informasjon, og som ikke ønsker å fremstå som kilde, er det naturlig å gå til pressen - det er pressen som er den åpne kanalen.

Høyesterett kom til at forfatterne av denne boken måtte likestilles med de trykte skrifter som har et kildevern. Høyesteretts konkrete vurdering i denne saken er senere fulgt opp i

Ot. Prp. Nr. 55 (1997-1998) om *Kildevern og offentlighet i rettspleien*, se proposisjonens punkt 3.2.7.

Kildevernet har blitt utvidet til å gjelde både kringkasting og nettmedier, ikke kun trykt skrift, se § 125 siste ledd. Det samme må da gjelde medarbeidere i medievirksomhet som i hovedtrekk har samme formål som aviser og kringkasting. I følge Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) sin praksis er også dokumentarfilmskaperne beskyttet av kildevernet, se herunder *Sanoma Uitgevers v. Netherlands* fra 2010 og *Nordisk film & tv A/S v. Denmark* fra 2005.

I Europarådets rekommandasjon nr. R (2000) 7, om journalisters rett til å verne sine kilder, er det en definisjon av journalister som kan påberope seg kildevernet. Her står det:

The term "journalist" means any natural or legal person who is regularly or professionally engaged in the collection and dissemination of information to the public via any means of mass communication.

I kommentarene står det at:

This must not exclude, however, journalists who work freelance or part-time, are at the beginning of their professional career, or work on an independent investigation over some time. Professional accreditation or membership is not necessary.

Rolfsen er filmskaper som tidligere både har arbeidet med spillefilm, reklamefilm, men også dokumentarfilm. Han betegner seg selv som filmregissør og -produsent. Han har tidligere arbeidet blant annet med Brennpunkt-dokumentaren *Frivillig tvang* i 2014.

Retten har kommet til at det er mest naturlig å likestille Rolfsen med forfatterne av dokumentarboken i Rt 1992 side 39. Rolfsen som dokumentarfilmskaper faller således inn under den personkrets som kan påberope seg kildevernet.

Spørsmålet om straffeprosessloven § 125 får anvendelse i denne sak

Bestemmelsen gjelder pressens rett til å beskytte sine kilder, enten det er spørsmål om hvem som er forfatter av bestemte artikler, eller hvem som er kilden til opplysninger som pressen har brakt videre til offentligheten. Kildevernet er en del av yringsfriheten som er beskyttet både etter EMK art 10 og Grunnlovens § 100, se St.meld. nr. 26 (2003-2004) side 183.

I Rt 1999 side 532 kom Høyesterett til at straffeprosessloven § 125 utelukkende verner om identiteten til kildene, og ikke andre opplysninger gitt til en journalist.

Kildevernet omfatter også upublisert materiale dersom det kan identifisere en ellers anonym kilde, se Rt 1995 side 1166 og Rt 1996 side 180. Det samme følger av

avgjørelsene fra EMD, som *Sanoma Uitgevers v. Netherlands* fra 2010 og *Nagla v. Latvia* fra 2013.

PST anfører at kildene til det materialet som er filmet, er kjent, og har vist til dok 04,04. Advokat Gerdts har anført at ettersom materialet ikke er gjennomgått, vet man ikke med sikkerhet om det kan inneholde materiale som kan bidra til å avdekke andre til nå ukjente kilder.

Høyesterett har uttalt at når det er etablert ut over enhver rimelig tvil hvem som har vært filmet og derigjennom hvem som kan ha vært mulige kilder, kommer ikke straffeprosessloven § 125 til anvendelse, se Rt 2011 side 1266.

Dokumentene i saken viser hvilke personer som var sammen med filmfotografen som Rolfsen brukte, i tiden det ble foretatt opptak med [REDACTED]. Disse potensielle kildene er således identifisert, se dok 02,02. Videre har Rolfsen opplyst det ble foretatt et intervju med [REDACTED] uten at andre var til stede. PST tok ikke beslag i noe av det øvrige materialet til dokumentaren. Noe av beslaget er irrelevant for saken, men er uansett ikke materiale som hevdes vernet etter straffeprosessloven § 125.

Det er således etablert ut over enhver rimelig tvil, at det ikke også er andre kilder enn de som fremgår av dok 04,04. Disse er kjent for PST, og er også til dels identifisert i medieoppslag. Straffeprosessloven § 125 får således ikke anvendelse.

Upublisert materiale

Forutsatt at det kun er tale om kjente kilder, er det reist spørsmål om upublisert journalistisk materiale har et særlig vern som en del av eller på siden av kildevernet etter straffeprosessloven § 125. Gerdts har vist til at det de senere år har vært en utvikling i rettspraksis i EMD som ikke reflekteres i norsk rettspraksis.

Det har fra pressens side tidligere vært anført at straffeprosessloven § 125 også gir adgang til å nekte utlevering av upublisert materiale, men dette har ikke fått gjennomslag i rettspraksis, se Rt 1992 side 407 og Rt 1996 side 1375. Dersom kilden er kjent, får antakeligvis ikke straffeprosessloven § 125 direkte anvendelse. Disse avgjørelsene ligger imidlertid noen år tilbake i tid.

Både EMK art 10 og Grunnlovens § 100 verner det å motta og å komme med opplysninger, ideer eller budskap. Disse bestemmelsene vil i så fall gå foran bestemmelsene i straffeprosessloven ved eventuell motstrid.

EMK artikkel 10 skal i tillegg til å verne ytringsfriheten som sådan, sikre mediernes funksjon som en nødvendig vakthund i et demokratisk samfunn. Den europeiske

menneskerettighetsdomstolen (EMD) har gjentatte ganger, som i Pedersen and Baadsgaard v. Denmark, påpekt at:

Freedom of expression constitutes one of the essential foundations of a democratic society and the safeguards to be afforded to the press are of particular importance.

EMD har vært opptatt av den langsiktige effekten på ytringsfriheten som inngrep i journalisters virke har. Dersom en journalist, eller dokumentarfilmskaper som vår sak gjelder, pålegges å utlevere upublisert materiale, vil det kunne ha en dempende effekt på ytringsfriheten. En journalist eller dokumentarfilmskaper, kan bruke lang tid på å skaffe seg innpass i et ellers lukket miljø. Dette kan være en kontakt de ellers ikke ville ha fått, om det var fare for at upublisert, ikke redigert materiale, uten videre kan beslaglegges av politiet.

Ina Lindahl *Massemedienes kildevern*, 2009, side 154-156 mener det etter EMDs praksis er en viss begrensning i adgangen til å beslaglegge upublisert materiale etter EMK art 10. Hun har vist til en avgjørelse i EMD, Nordisk film & tv A/S v. Denmark fra 2005. Saken gjaldt utlevering av filmopptak foretatt med bruk av skjult kamera, og der altså kilden ikke var kjent med opptaket, men var identifiserbar. I avgjørelsen skrev EMD:

Seen in this light, the applicant company was not ordered to disclose its journalistic source of information. Rather, it was ordered to hand over part of its own research-material. The Court does not dispute that Article 10 of the Convention may be applicable in such a situation and that a compulsory hand over of research material may have a chilling effect on the exercise of journalistic freedom of expression (see, *mutatis mutandis*, *Cumpănă and Mazăre v. Romania* [GC], no. 33348/96, § 114, ECHR 2004-...). However, this matter can only be properly addressed in the circumstances of a given case.

On the other hand, the Court is not convinced that the degree of protection under Article 10 of the Convention to be applied in a situation like the present one can reach the same level as that afforded to journalists, when it comes to their right to keep their sources confidential, notably because the latter protection is two-fold, relating not only to the journalist, but also and in particular to the source who volunteers to assist the press in informing the public about matters of public interest.

EMD viste til at en plikt til å utlevere undersøkelsesmaterialet, kunne ha en dempende effekt på utførelsen av et journalistisk arbeid. I denne saken konkluderte EMD med at utlevering av opptakene kunne være en krenkelse av ytringsfriheten, men i den konkrete vurderingen vektla de hensynet til ofrene, og kom til at et pålegg om å utlevere opptakene ikke var i strid med art. 10.

I Norge har spørsmål om upublisert materiale har et visst vern, vært behandlet i Rt 2007 side 1507. Saken gjaldt spørsmål om utlevering av opptak av samtaler mellom de tiltalte og

en journalist. Lagmannsretten knyttet sin vurdering av spørsmålet til straffeprosessloven § 170a, om det ville være et uforholdsmessig inngrep å pålegge utlevering, og ikke til straffeprosessloven § 125. De uttalte:

Etter lagmannsrettens syn er det likevel av betydning for den alminnelige oppfatningen av pressen som en nøytral instans, at upublisert materiale som pressen har fått kjennskap til under arbeidet med en sak, bare rent unntaksvis utleveres, og da bare når vektige grunner tilsier det.

Høyesteretts kjæremålsutvalg på sin side var ikke enig med lagmannsretten og uttalte:

Etter utvalgets mening bygger lagmannsretten på en uriktig forståelse av vurderingskriteriene i § 170 a når det i denne saken legges til grunn at begjæringen overfor pressen bare «helt unntaksvis» kan imøtekommes, og at det kreves «viktige grunner». Det er stilt for strenge krav - listen er lagt for høyt - når det som her gjelder upublisert materiale som ikke impliserer opplysninger om pressens kilder, og der opptakene gjelder samtaler mellom vedkommende journalist og de tiltalte.

I denne saken var det de tiltalte i saken som begjærte utleveringen av materialet. Høyesterett pekte på at det er vanskelig å se at utlevering i en slik situasjon, i alle fall i utgangspunktet, kan svekke tilliten til mediene eller den særlige rolle mediene har i vårt samfunn. Om denne avgjørelsen skrev Metodekontrollutvalget i *NOU 2009:15 Skjult informasjon - åpen kontroll*, pkt 28.3 at:

Avgjørelsen tyder på at hensynet til mediernes rolle i samfunnet ikke er relevant i forholdsmessighetsvurderingen etter § 170a der det ikke dreier seg om utlevering av kildeavslørende materiale.

Retten mener at metodekontrollutvalget kan ha strukket Høyesteretts uttalelse for langt. Høyesterett uttalte ikke at hensynet til mediernes rolle i samfunnet, var irrelevant i vurderingen av om det kunne pålegges utlevering av upublisert materiale. Det Høyesterett sa var at det var stilt for strenge krav når det gjaldt upublisert materiale som ikke impliserte opplysninger om kilder, og retten kom etter en konkret vurdering til at dette ikke var relevant i den saken. Høyesterett viste for øvrig ikke til avgjørelsen *Nordisk film & tv A/S v. Denmark fra 2005*.

Under henvisning avgjørelsen *Nordisk film & tv A/S v. Denmark fra 2005*, påpekte Metodekontrollutvalget under pkt 28.4, at man likevel nok bør ta "høyde for at det *kan* komme avgjørelser fra EMD der det gis et visst vern til ikke-kildeavslørende journalistisk materiale, men at dette vernet uansett ikke vil være like sterkt som for materiale som avslører en kildes identitet".

I NOU 2011 nr. 12 *Ytringsfrihet og ansvar i en ny mediehverdag* pkt 12.3.2, er det presisert at bestemmelsen om pressens kildevern, ikke kan tolkes utvidende til å beskytte forklaringer eller bevis som ikke avslører en kilde. Videre står det:

Straffeprosessloven § 170a inneholder en generell bestemmelse om at bruk av ethvert tvangsmiddel må være forholdsmessig. Av rettspraksis fremgår det at pressen ikke står i noen særstilling utenfor rammene av kildevernet, jf. Rt 2007 s. 1507.

Retten viser til det som er sagt overfor, om merknaden til Metodekontrollutvalgets bemerkning til avgjørelsen. Retten er ikke uten videre enig i at kjæremålsutvalgets avgjørelse kan tolkes dithen at hensynet til pressens uavhengighet ikke skal kunne tillegges vekt i en vurdering av om et beslag skal opprettholdes.

Rolfen har vist til *Sanoma Uitgevers v. Netherlands* fra 2010. Saken gjaldt en fotograf som hadde tatt bilder av et ulovlig gatebilløp. Da politiet i etterkant mistenkte en av bilene for å være involvert i annen ulovlig aktivitet, ønsket de å beslaglegge bildene. Hensikten med beslaget var ikke å identifisere kilder, men å finne andre type bevis. Når det gjelder den konkrete vurderingen i saken, viste EMD til at det upubliserte materialet var egnet til å identifisere en journalists kilde og det var dette som ble avgjørende for EMD sitt resultat. Saken gir dermed ikke særlig veiledning i spørsmålet om upublisert materiale nyter et særlig vern.

Rolfen har videre vist til avgjørelsen *Nagla v. Latvia* fra 2013. Saken gjaldt en kilde som ble kjent rett forut for en ransaking i en journalists hjem. Ransakingen hadde til hensikt å finne bevis og bekrefte kildens identitet, men var ikke begrenset til ett bestemt materiale. Journalisten hadde kun kjent til kildens kallenavn, "Neo". Journalisten var ikke kjent med hvem "Neo" var eller om "Neo" egentlig besto av en gruppe mennesker. Blant materialet som ble beslaglagt fantes også materiale om andre personer. Staten benektet ikke at det hadde vært et inngrep i art. 10, men anførte at det var nødvendig i et demokratisk samfunn. EMD kom til at, uavhengig av om en kilde var kjent, kunne materialet som sådan identifisere kilden. Det ble vist til faktiske omstendighetene rundt hvordan informasjonen ble innhentet, og til upublisert materiale. Materialet kunne også bidra til å identifisere andre kilder. EMD påpekte at dersom en journalist anses å hjelpe til med identifisering av en kilde, vil det kunne ha dempende effekt på ytringsfriheten. EMD mente derfor at informasjonen som ble funnet under ransaking i journalists hjem, kunne falle inn under det som er beskyttet av EMK art. 10. Ransakingen hadde imidlertid et legitimt formål og var proporsjonalt, slik at det ble ikke konstatert brudd med EMK art. 10.

Som en konklusjon må det antakelig legges til grunn at upublisert materiale som ikke identifiserer pressens kilder, men kun er bevis som samles inn i en etterforskning, sjelden vil utgjøre en krenkelse av ytringsfriheten etter Grunnloven § 100 eller EMK art. 10.

Den konkrete forholdsmessighetsvurderingen etter straffeprosessloven 170a

Retten skal uansett foreta en vurdering av om tvangsinngrepet er forholdsmessig jf. straffeprosessloven § 170a. Ettersom retten har kommet til at det kan tenkes at beslag av upublisert materiale kan utgjøre et inngrep etter EMK art. 10, mener retten at momentene

som følger av praksisen i EMK momentene i straffeprosessloven § 125 tredje ledd, vil være relevante i forholdsmessighetsvurderingen. Likevel er det helt klart at grensene for et slikt vern er vesentlig lavere enn når det er tale om kildevern.

I forhold til EMK art 10 må et inngrep for det første være "foreskrevet ved lov". Det er det her, jf. straffeprosessloven § 203 jf. § 204 og § 125. Videre må inngrepet være nødvendig i et demokratisk samfunn ut fra hensyn som nasjonal sikkerhet og bekjempelse av alvorlig kriminalitet. EMD har trukket opp grensene for når en pressen likevel kan pålegges å opplyse sine kilder i avgjørelsene Goodwin mot Storbritannia og EMDs fra 1996 og Roemen og Schmit mot Luxembourg fra 2003. Høyesterett har uttalt at spørsmålet om å pålegge et vitne å oppgi kilden må avgjøres innenfor de rammer som trekkes opp i disse avgjørelsene, jf. Rt 2002 side 489 og Rt 2004 side 1400.

Det må foretas en konkret avveining av de motstridende interesser, nemlig på den ene side de hensyn som taler for et verne av pressens adgang til å motta informasjon, og på den annen side hensynet til sakens oppklaring.

I Ot. prp. nr. 55 (1998-98) side 27 står det:

Hvis avdekking av kilden har betydning for å avverge fremtidige lovovertridelser eller uønskede hendinger, må pressemedarbeideren pålegges å oppgi kilden der han etter annen lovgivning har plikt til å røpe denne til rette vedkommende, jf særlig straffeloven § 139, § 172 og § 387.

I vår sak gjelder det mistanke om alvorlige lovbrudd som har en strafferamme på 6 års fengsel, se straffeloven § 147 d. Bestemmelsen rammer både det å delta i eller rekruttere til terrororganisasjon. Straffebestemmelsene i seg selv har en avvergende karakter. De skal bidra til at personer ikke i fremtiden foretar terrorhandlinger.

Straffeloven § 139 straffer den som unnlater å anmelde eller på annen måte søker å avverge lovbrudd som drap, eksplosjoner, flykapring, mv. Det vises imidlertid ikke til straffeloven § 147 a til d i bestemmelsen, men det følger implisitt ettersom definisjonen av terrorhandlinger i § 147 a viser til de nevnte straffebestemmelser som straffeloven § 139 viser til. Således vil plikten til å røpe en kilde eller annen informasjon som kan avverge en terrorhandling, følge av lovgivningen.

På bakgrunn av siktelsens art og sakens alvor finner retten at beslaget er tilstrekkelig begrunnet og ikke fremstår som et uforholdsmessig inngrep, jf. straffeprosessloven § 170a.

Forbud mot selvinkriminering

Videre er det også vist til forbudet mot selvinkriminering.

Kjernen i vernet mot selvinkriminering er at man ikke skal tvinges til å bidra til egen domfellelse gjennom vitnemål eller erkjennelse av skyld. Man skal således både i retten og i avhør ha rett til å nekte å forklare seg.

Saken her gjelder hva de mistenkte frivillig har uttalt med en journalist til stede. Retten mener at forbudet mot selvinkriminering ikke har betydning for vurderingen av opprettholdelse av beslaget.

Sakskostnader

Det er lagt ned påstand om saksomkostninger til Rolfsen og har vist til Rt. 2006 side 90, avsnitt 31 der Høyesterett uttaler:

Straffeprosessloven begrenser ansvaret for saksomkostninger til siktedes omkostninger med sitt forsvar, jf. § 438. Praksis viser at det har vært behov for å dekke nødvendige utgifter til advokat for andre enn siktede i de tilfeller vedkommende har fått en beslutning mot seg eller har måttet forsvare seg mot tvangsinngrep.

Høyesterett fant å tilkjenne saksomkostninger i den saken som gjeldt utlevering av biologisk materiale til behandling i en straffesak.

Retten finner at det samme må gjelde i vår sak. Advokat Gerdts har inngitt saksomkostningsoppgave på i alt 83 581,25 kroner. Retten tilkjenner disse sakskostnadene.

SLUTNING

1. Politiets begjæring om å opprettholde beslag hos Ulrik Rolfsen tas til følge.
2. I saksomkostninger betaler staten v/Justisdepartementet til Ulrik Rolfsen 83 581,25 – åttitretusenfemhundreogåttién - kroner og 25 - tjuefem - øre, innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av denne kjennelse med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.

Retten hevet

Åsne Julsrud

Kjennelsen meddeles Rolfsen ved hans advokat.

Kjennelsen kan ankes til lagmannsretten. Anken må erklæres muntlig eller skriftlig for tingretten innen to uker fra kjennelsen er meddelt/forkynt.